

Ю. Люлькова, науковий співробітник відділу інновацій та стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ Й ЧИННИКИ В СТРУКТУРІ ПРОГНОЗНОГО ФОНУ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Аналіз наукової літератури дає нам змогу визначити кілька класифікацій чинників прогнозного фону розвитку системи загальної середньої освіти України, в яких названо групу соціально-економічних (або окремо соціальних і економічних) чинників цього розвитку, наведено їх перелік.

Так, Л. Онищук виділяє економічні (рівень соціально-економічного розвитку країни, певного регіону, особливості розвитку соціальної інфраструктури, характер і тип власності підприємств, розподільчих відносин) і соціально-демографічні чинники (чисельність населення за соціальними групами та його статеві віковий склад, народжуваність і смертність, міграція, зайнятість, професійно-кваліфікаційна структура) [1, с. 19 - 20].

На думку О. Прохоренка, до внутрішньодержавних економічних чинників розвитку системи загальної середньої освіти належать «стан економіки України в цілому та ринку праці зокрема, запити цього ринку на певні професії, державне й недержавне фінансування загальної середньої освіти», а до внутрішньодержавних соціально-економічних чинників розвитку цієї системи можна віднести «доходи сімей з дітьми шкільного віку (від яких залежить їхня спроможність брати участь у добровільному фінансуванні додаткових освітніх послуг), доходи педагогічних працівників» [2, с 79].

У фундаментальній праці з теорії, методики та практики прогнозування, виданої за реакції І. Бестужева-Лади, до соціально-економічних об'єктів прогнозування віднесено такі: демографічні, міграційні, трудові ресурси, розташування виробничих сил, рівень освіти населення, національний дохід, попит і пропозицію, продуктивність праці [5, с 86].

Результати аналізу поданих вище груп соціально-економічних (або

Теорія і методика формування громадянської компетентності старшокласників

соціальних і економічних) чинників розвитку загальної середньої освіти України, що визначено іншими вченими, дають нам змогу запропонувати їх узагальнений перелік, а саме:

- економічний стан держави (котрий передусім характеризує динаміка зростання її валового внутрішнього продукту), що визначає загальні можливості державного, місцевого й приватного фінансування системи загальної середньої освіти;

- рівень соціально-економічного розвитку держави, що характеризується структурою економіки, розподілом праці в ній, розвитком виробничої та соціальної інфраструктури;

- соціально-економічні особливості регіону, громади (локалізація підприємств і установ-роботодавців, відмінності в рівні доходів населення й рівні безробіття відносно загальнодержавних показників (депресивність);

- динаміка чисельності населення, зокрема осіб шкільного віку (у т. ч. за регіонами, громадами), що прямо зумовлює чисельність здобувачів загальної середньої освіти, отже, визначає потребу в закладах загальної середньої освіти, видатки на надання освітніх послуг здобувачам цієї освіти в певних регіонах і громадах, необхідність фінансування шкільного транспорту тощо;

- рівень доходу на душу населення;

- рівень доходу сімей (домогосподарств) з дітьми, які здобувають загальну середню освіту, що визначає їхню спроможність добровільно фінансувати додаткові освітні послуги;

- рівень доходу педагогічних працівників системи загальної середньої освіти, що має вплив на мотивацію їхньої освітньої діяльності (або відмову від неї на користь іншого виду трудової діяльності, що краще оплачується), соціальну престижність праці вчителя, отже, на кадрове забезпечення системи загальної середньої освіти;

- рівень державного фінансування системи загальної середньої освіти, що визначає загальні кадрові, методичні, матеріально-технічні та фінансові можливості закладів системи загальної середньої освіти;

- рівень добровільного фінансування закладів системи загальної середньої освіти сім'ями її здобувачів за рахунок оплати додаткових освітніх послуг на платній основі;

- рівень безробіття населення;

- запити ринку праці на певні професії, що мають впливати на допрофільну підготовку в межах базової середньої освіти й профільну середню освіту;

Теорія і методика формування громадянської компетентності старшокласників

- динаміка трудової міграції (у межах держави, еміграції), що призводить до від'їзду з громади, регіону або держави осіб репродуктивного віку, негативно позначається на учнівському контингенті закладів загальної середньої освіти;

- динаміка освітньої міграції (котра, як правило, стає в подальшому трудовою).

Література

1.Онищук Л.А. Концепція прогнозування розвитку загальної середньої освіти / Л.А. Онищук. - К.: Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2016. - 36 с

2. Прохоренко О.О. Чинники розвитку загальної середньої освіти: класифікація і характеристика / О.О. Прохоренко // Український педагогічний журнал. - 2018. - № 3. - С 75 - 83.

3. Пузіков Д.О. Модель прогнозування розвитку загальноосвітнього навчального закладу в системі внутрішньошкільної методичної роботи / Д.О. Пузіков // Український педагогічний журнал. — 2016. - № 4. — С 86 - 93.

4. Пузіков Д.О. Теоретична модель прогнозування розвитку загальної середньої освіти / Д.О. Пузіков // Український педагогічний журнал. - 2017. - № 4. - С. 128 -137.

5. Рабочая книга по прогнозированию / Редкол.: И.В. Бестужев-Лада (отв. ред.). - М.: Мысль, 1982. - 430 с.